

Sygnatura akt XVIII C 514/15

WYROK CZĘŚCIOWY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 14 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Karolina Jezewska

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2017 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa

Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Świętego M. B. (1) w S.

Przeciwno

- 1) **Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w P.,**
- 2) **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P., Staroście (...)** i **Wojewodzie (...)** - zastępowanemu przez **Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa**

o ukształtowanie prawa bądź zapłatę

orzeka:

oddala powództwo w zakresie roszczenia nieobjętego punktem 2 wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 10 sierpnia 1990 r. w sprawie W.KM-I- (...)

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz

Sygnatura akt XVIII C 514/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 lipca 2011 r. powódka – Parafia Rzymskokatolicka p. w. Świętego M. B. (1) w S. domagała się:

1) przyznania od pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych - Oddział Terenowy w P. na jej rzecz odpowiednich nieruchomości zamiennych, w zamian za nieruchomości przejęte przez Skarb Państwa, zapisane w księgach wieczystych S. karta 429, S. karta 697 oraz S. karta 430, wymienione w wykazie zmian danych ewidencyjnych – synchronizacyjnych o łącznej powierzchni 125,1992 ha załączonych do pozwu i w tym celu zobowiązanie pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych – Oddział Terenowy w P. do wskazania odpowiednich nieruchomości zamiennych,

ewentualnie

2) przyznania od pozwanego - Skarbu Państwa – Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P. lub Starosty (...) na jej rzecz odpowiednich nieruchomości zamiennych w zamian za przejęte nieruchomości, opisane w pkt 1, a nadto zobowiązanie w tym celu pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P. oraz Starosty (...) do wskazania odpowiednich nieruchomości zamiennych,

ewentualnie

3) zasądzenia pozwanego Skarbu Państwa – Starosty (...) na przywrócenie powódce własności nieruchomości opisanych w pkt 1 z ograniczeniem jednak tego żądania do działek nr (...) z ark. mapy obręb S., a także nr (...) z ark. mapy 3 obręb S.

ewentualnie

4) przyznanie powódce od pozwanego Skarbu Państwa – Starosty (...) kwoty 4.500.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za nieruchomości opisane w pkt 1 pozwu.

Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Starosty (...) na rzecz powódki kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o zwolnienie powódki od kosztów sądowych w całości.

Uzasadniając żądanie powódka podała, że była właścicielem nieruchomości zapisanych w księgach wieczystych S. wykaz 697, S. wykaz 430 oraz S. wykaz 429. W dniu 18 października 1963 r. z księgi wieczystej S. wykaz 697 odłączono obszar 80.1975 ha i przeniesiono go do księgi wieczystej nr (...) jako własność Skarbu Państwa. W dniu 01 czerwca 1990 r. zamknięto księgę wieczystą S. karta 430 i pozostały w niej obszar tj. 18.3990 ha przeniesiono do księgi wieczystej nr (...) jako własność Skarbu Państwa. Kolejno w dniu 01 czerwca 1990 r. zamknięto księgę wieczystą S. karta 429 i pozostały na niej obszar 26,5808 ha przeniesiono do księgi wieczystej nr (...) jako własność Skarbu Państwa (stan dawny). Przejęcia dokonano w trybie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejściu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Przejęte nieruchomości po założeniu ewidencji gruntów i przekształceniach geodezyjnych zostały podzielone na działki stanowiące w zdecydowanej większości własności osób trzecich. Ponadto część z nich stanowi własność Skarbu Państwa jako drogi publiczne, a część jest własnością Skarbu Państwa jako woda, prawdopodobnie urządzenia melioracyjne. Pismem z dnia 10 sierpnia 1990 r. powódka wystąpiła do Komisji Majątkowej w W. z wnioskiem o wszczęcie postępowania regulacyjnego dotyczącego opisanych wyżej nieruchomości skutkiem czego Komisja Majątkowa prowadziła postępowanie regulacyjne. Ugoda z dnia 06 lipca 2004 r. zawartą przed Komisją Majątkową przywrócono powódce własność nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) obręb (...) S. o powierzchni 0,8600 ha, jednocześnie ugoda ta wyczerpała roszczenia w stosunku do Miasta i Gminy J.. Zawiadomieniem z dnia 18 lutego 2011r. Komisja Majątkowa poinformowała powódkę o nie rozpatrzeniu wniosku.

Jako podstawę prawną swego roszczenia powódka wskazała art. 4 ust. 2 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011r. nr 18 poz. 89). Z ostrożności procesowej jako podstawę drogi sądowej powódka wskazała również art. 61 ust. 1 pkt 2, 6 oraz 7 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1989r. nr 29 poz. 154 ze zm.). Natomiast jako podstawę prawną żądania pozwu art. 63 ust. 1 pkt. 1 – 3 w zw. z art. 61 ust. 1 pkt 2, 6 oraz 7 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. /k. 1 – 6/

Na mocy postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 lutego 2012 r. powódka została częściowo zwolniona od kosztów sądowych tj. w zakresie opłaty sądowej od pozwu ponad kwotę 15.000 zł /k. 106 – 108/.

W odpowiedzi na pozew Agencja Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w P. wniosła o oddalenie wobec niej powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana zarzuciła brak legitymacji biernej ANR, która powinna w sprawie występować jedynie jako statio fisci Skarbu Państwa. Podniosła także, że wniesiony przez proboszcza pozew jest nieskuteczny, bowiem powódka nie wykazała by wszczynając spór proboszcz posiadał pisemne zezwolenie własnego ordynariusza, co w świetle przepisów Kodeksu Prawa Kanonicznego skutkuje nieważnością czynności zarządcy. ANR stanęła na stanowisku, że powódka nie wykazała, iż dochodzone pozwem roszczenia nie wygasły tj., że skutecznie zgłosiła je w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową w W. przed upływem terminu materialnoprawnego, czyli najpóźniej do 31 grudnia 1992 r. oraz, że powództwo zostało wniesione w terminie 6 miesięcy od otrzymania od Komisji Majątkowej pisemnego zawiadomienia o niezgodnieniu przed 1 lutego 2011 r.

orzeczenia - zgodnie z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła (...). Skutkiem niedochowania tego terminu, zdaniem pozwanego, jest również wygaśnięcie roszczeń Parafii. Ponadto pozwana zarzuciła, że powódka nie wskazała, że roszczenia zgłoszone w postępowaniu są tożsame z roszczeniami zgłoszonymi w postępowaniu regulacyjnym przez Komisję Majątkową. ANR wskazała również, że roszczenia nie zgłoszone we wniosku powódki z dnia 10 sierpnia 1990 r. do Komisji Majątkowej wygasły. W tym zakresie pozwana wyjaśniła, że roszczenia zgłoszone przez powódkę w postępowaniu przed Komisją Majątkową dotyczyły roszczenia o przywrócenie jednej nieruchomości wymienionej w treści tego wniosku oraz roszczenia o odszkodowanie za drugą nieruchomość również wymienioną w treści tego wniosku, a nie roszczenia o przyznanie odpowiednich nieruchomości zamiennych. Wyraziła ponadto pogląd, że przejęcie na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o dobrach martwej ręki było zgodne z prawem. Skoro bowiem proboszczowi wydzielono wymagane prawem gospodarstwo rolne, to roszczenia powódce nie przysługują /k. 134 – 140/.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P. i Starosta (...), zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa (obecnie Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej), wniósł o odrzucenie pozwu, oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Pozwany zakwestionował roszczenie powódki co do zasady jak i wysokości wskazując w pierwszej kolejności, że powódka nie wykazała by posiadała zdolność sądową, co skutkować winno odrzuceniem pozwu. Pozwany podniósł także brak legitymacji czynnej powódki, skoro nie wykazała aby przysługiwało jej prawo własności nieruchomości objętych pozwem. Pozwany podniósł, że w treści ugody z dnia 6 lipca 2004 r. wynika, że powódce została przywrócona nieruchomość oznaczona jako działka ewidencyjna o nr (...) o powierzchni 0,8600 ha położona w obrębie (...)S., mająca urzędową KW nr (...) w SR w Rawiczu, natomiast w niniejszym postępowaniu nie jest jednoznaczne czy zostały przez powódkę uwzględnione grunty otrzymane w postępowaniu regulacyjnym. Skarb Państwa wskazał, że strona powodowa powinna wykazać, że zakres przedmiotowy roszczenia skutecznie zgłoszonego w postępowaniu regulacyjnym oraz roszczenia dochodzonego w postępowaniu sądowym jest tożsamy. Pozwany wyjaśnił także, że w odniesieniu do gruntów określonych jako własność Katolickiej Gminy K. w S., nie zachodził wyjątek wskazany w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez państwo dóbr martwej ręki, stąd też zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 1 cytowanej ustawy, nieruchomość ta podlegała przejęciu na własność Państwa. Nadto wyjaśnił, że w świetle art. 63 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do K. odszkodowanie przyznaje się tylko w razie niemożności przywrócenia własności nieruchomości lub niemożności przyznania odpowiedniej nieruchomości zamiennej. Dodatkowo pozwany Skarb Państwa podniósł, że w zakresie w jakim strona powodowa wniosła o zasądzenie świadczenia pieniężnego Skarb Państwa powinien reprezentować właściwy wojewoda. Jednocześnie Starosta (...) oświadczył, że na terenie powiatu (...) brak jest nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, które mogłyby stanowić nieruchomości ekwiwalentne w zamian za nieruchomości przejęte. Z kolei Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P., poinformował, że wymienione w pozwie działki ewidencyjne nie znajdują się w posiadaniu Lasów Państwowych. /k. 149 – 156/

Na rozprawie w dniu 30 października 2012 r. Sąd postanowił wezwać do udziału w sprawie statio fisci Skarbu Państwa Wojewodę (...). Na tejże rozprawie pozwany Skarb Państwa cofnął wniosek o odrzucenie pozwu. /285 – 287/

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowa Parafia p.w. św. M. B. (1) w S. została erygowana w XIV wieku. Aktualnie Parafia posiada osobowość prawną w myśl art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Proboszczem parafii jest od dnia 20 sierpnia 2004 r. ksiądz P. Z.. Arcybiskup Metropolita (...) – Ordynariusz w oświadczeniu z dnia 21 lutego 2012 r. adresowanym m.in. do powodowej Parafii wyraził zezwolenie na wytoczenie procesu w niniejszej sprawie.

Dowód: zaświadczenie Wojewody (...) z dnia 24 kwietnia 2012 r. /k. 119/, dekret nominacyjny Arcybiskupa Metropolity (...) z dnia 27 lipca 2004 r. N. (...) /k. 120/, zezwolenie Ordynariusza z dnia 21 lutego 2012r. /k. 122/.

Jako właściciel nieruchomości o powierzchni 0,26,70 ha, zapisanej w księdze wieczystej S. wykaz 697 Sądu Rejonowego w Rawiczu (później Kw nr (...) i (...), dawniej tom 23, karta 697), co najmniej od dnia 21 maja 1947 r. był wpisany Katolicki K. p. w. Św. M. B. (1) w S..

Dowód: zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 697 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 10/.

Jako właściciel nieruchomości o powierzchni 18,26,04, zapisanej w Księdze Wieczystej S. wykaz 430 Sądu Rejonowego w Rawiczu (później Kw nr (...) i (...), dawniej tom 23, karta 430) co najmniej od dnia 12 czerwca 1947 r. był wpisany Kościół (...) p. w. Św. M. B. (1) w S..

Dowód: zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 697 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 11/.

Jako właściciel nieruchomości o powierzchni 26,58,08 ha zapisanej w Księdze Wieczystej S. wykaz 429 (później Kw nr (...) i (...), dawniej tom 23, karta 429) co najmniej od dnia 21 maja 1947 r. było wpisane Beneficjum P. przy K. Parafialnym w S..

Dowód: zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 697 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 12/.

Jako właściciel nieruchomości o powierzchni 18,39,90 ha zapisanej w Księdze Wieczystej S. wykaz 65 (później Kw nr (...)) co najmniej od dnia 12 czerwca 1947 r. było wpisane Beneficjum P. przy K. Parafialnym w S.. W dniu 22 marca 1948 r. zamkniętą Księgę Wieczystą S. wykaz 65 i jej stan przeniesiono do księgi wieczystej S. tom 23, wykaz 430.

Dowód: zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 697 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 13/

Protokołem przejęcia z dnia 24 kwietnia 1950 r. na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego, przejęto na rzecz Skarbu Państwa nadwyżkę nieruchomości ziemskich Księga wieczysta tom 23 karta 429, karta 65 i karta 697 należących, jak wskazano w protokole, do Katolickiej Gminy K. w S.. W protokole wpisano, że powierzchnia nieruchomości wynosi odpowiednio; zapisanej w KW tom 23 karta 429 – 107,90,65 ha, KW tom 23 karta 65 – 18,39,90 ha, KW tom 23 karta 430 – 1,40,80 ha oraz KW tom 23 karta 697 – 5,10,64 ha. Nadto w treści protokołu wskazano, że przejęto nadwyżkę z nieruchomości karta 429 o powierzchni 7,90,65 ha, z nieruchomości karta 65 o powierzchni 18,39,90 ha oraz z nieruchomości karta 697 – 5,10,64 ha. Z powierzchni nieruchomości wyłączono 100,00,00 ha z księgi wieczystej karta 429 oraz 1,40,80 ha z księgi wieczystej karta 430 z przeznaczeniem m.in. na grunty pod zabudowę kościelną i place. Zaznaczono, że nieruchomość składa się z roli, pastwisk, wody oraz posadowione są na niej budynki.

Protokół z dnia 24 kwietnia 1950 r. anulowany został przez protokół z dnia 27 października 1950 r. w sprawie przejęcia na rzecz Państwa nieruchomości ziemskiej Katolickiej Gminy K. S.. Na mocy tego protokołu przejęto na rzecz Państwa nieruchomość ziemską tom 23 karta 429, karta 430 i karta 697, powiat R. należące, jak wskazano w protokole, do Katolickiej Gminy K. w S.. W protokole wskazano, że ogólny obszar nieruchomości wynosi 132,81,99 ha, nieruchomość składa się z roli, łąk, ogrodu, pastwisk, cmentarza i nieużytków, nadto znajdujące się na nieruchomości zabudowania to; spichrz, świnia, obora, stajnia, szopa, drewnik i 2 stodoły.

Dowód: protokół przejęcia z dnia 24 kwietnia 1950 r. /k. 235 – 236/, protokół przejęcia z dnia 27 października 1950 r. /k. 242 – 243/.

Protokołem dodatkowym z dnia 4 maja 1950 r. dokonano dodatkowego uzupełnienia i wyjaśnienia do protokołu z dnia 27 października 1950 r., w którym wskazano, że nieruchomości Katolickiej Gminy K. w S. składa się z następujących wykazów hipotecznych: S. tom 23 karta 429 o obszarze 107,90,65 ha, karta 65 o obszarze 18,39,90 ha, karta 430 o obszarze 1,40,80 ha oraz karta 697 o obszarze 5,10,64 ha, wskazując łączny obszar 132,81,99 ha. Z tego obszaru wyłączono na kult religijny parcele: 771/268 o obszarze 0,56,70 ha, 772/270 o obszarze 0,49,20 ha, 390 o obszarze 0,56,70 ha, 770/264 o obszarze 0,29,80 ha, 867/270 o obszarze 0,54,30, 249 o obszarze 3,00,00 ha, 189 o obszarze 0,16,80 ha, 190 o obszarze 0,68,70 ha, 1155/270 o obszarze 0,01,12 ha oraz (...) o obszarze 1,31,86 ha – ogólny obszar wyłączony na kult religijny wyniósł 7,65,18 ha. Na utrzymanie księdza proboszcza wyłączono parcelę o numerze 249, o obszarze 6,13,80 ha oraz parcelę o numerze 250, o obszarze 1,21,80 ha – razem oddano proboszczowi w użytkowanie ca 7,35,60 ha. Ostatecznie przejęto na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości o obszarze 125,16,81 ha roli i łąki. Z budynków pozostawiono kościół z cmentarzem, plebanię, spichrz ze świnia, oborę ze stajnią, szopę, drewnik i 2 stodoły.

Dowód: protokół dodatkowy z dnia 4 maja 1951 r. /k. 245/

Na wniosek Urzędu Miasta i Gminy w R. odłączono z ksiąg wieczystych S. karta 429, 430 i 697 grunty stanowiące własność K. R. – Katolickiego w S.. W związku z powyższym w określonych wyżej księgach wieczystych dokonano sprostowania oznaczenia działek na właściwe na podstawie wyciągów z wykazów zmian gruntowych. Następnie z ksiąg wieczystych S. wykaz 430 i 697 odłączono działki i założono dla nich nową księgę wieczystą Kw nr (...). W dziale I tej księgi ujawniono działki nr (...) o powierzchni 1,12,00 ha. W dziale II księgi ujawniono jako właściciela Katolicki K. Parafialny p. w. Św. M. B. (1) w S.. W księdze wieczystej Kw nr (...), na podstawie poprzedniego wpisu w Księdze wieczystej S. wykaz 430 wskazano parcele nr (...)o powierzchni 19,08,04 ha oraz na podstawie poprzedniego wpisu z Księgi wieczystej S. wykaz 697 wskazano parcele nr (...)o powierzchni 80,71,21 ha. Z kolei z księgi wieczystej S. wykaz 429 odłączono działki o łącznej powierzchni 5,72,00 ha i założono dla nich Księgę wieczystą numer (...). W dziale I tej księgi ujawniono działki nr (...) o powierzchni 5,72,00 ha, natomiast w dziale II jako właściciela ujawniono Beneficjum proboszczowskie przy K. Parafialnym w S.. W księdze wieczystej Kw nr (...) na podstawie poprzedniego wpisu w Księdze wieczystej S. wykaz 429 wskazano parcele nr (...)o powierzchni 32,30,08 ha. Powierzchnia, która pozostała w księgach wieczystych S. wykaz 429, 430 i 697 obejmująca, według zaświadczenia Państwowego Biura Notarialnego w R. z dnia 01 czerwca 1990 r., obszar 45,10,82 ha została dołączona do księgi wieczystej Kw Nr (...), gdzie jako właściciel wpisany jest Skarb Państwa.

Dowód: poświadczony odpis księgi wieczystej Kw Nr (...) z dnia 7 czerwca 1990 r. /k. 27/, poświadczony odpis księgi wieczystej Kw Nr (...) z dnia 7 czerwca 1990 r. /k. 28/, pismo Urzędu Miasta i Gminy w R. z dnia 9 stycznia 1989 r. /k. 29/, zawiadomienie Państwowego Biura Notarialnego z dnia 1 czerwca 1990 r. /k. 30/.

Księgę Wieczystą S. wykaz 697 zamknięto dnia 1 czerwca 1990 r. w związku z przeniesieniem gruntu o powierzchni 0,26,70 ha do nowej księgi wieczystej Kw Nr (...). Księgę Wieczystą S. wykaz 430 zamknięto dnia 1 czerwca 1990 r. w związku z przeniesieniem gruntu o powierzchni 18,26,04 ha do nowej księgi wieczystej Kw Nr (...). Księgę Wieczystą S. wykaz 429 zamknięto dnia 1 czerwca 1990 r. w związku z przeniesieniem gruntu o powierzchni 26,58,08 ha do nowej księgi wieczystej Kw Nr (...).

Dowód: zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 697 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 10/, zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 430 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 11/, zaświadczenie Sądu Rejonowego w Rawiczu z byłej Księgi Wieczystej S. wykaz 429 z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 12/.

Wnioskiem z dnia 10 sierpnia 1990 r. Parafia R. – Katolicka p. w. Św. M. B. (1) w S. zwróciła się do Komisji Majątkowej o wszczęcie postępowania regulacyjnego na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej wnosząc o:

1) przywrócenie własności nieruchomości wchodzącej w skład (...) karta 430, działka (...) część o powierzchni 0,68 ha – las położenie S., obecnie we władaniu Rady Miasta i Gminy w J.;

2) przyznanie odszkodowania za nieruchomość wchodzącą w skład (...) karta 697, położenie S., działki:

- 548 o powierzchni 0,80 ha – zabudowana, we władaniu Spółdzielni Kółek Rolniczych w J.,
- 549/5 o powierzchni 0,10 ha – zabudowana, we władaniu Skarbu Państwa,
- 549/4 o powierzchni 0,01 ha – zabudowana, we władaniu Skarbu Państwa,
- 549/3 o powierzchni 0,32 ha - zabudowana, we władaniu Skarbu Państwa.

We wniosku wyjaśniono, że pozostałe działki według wykazu nieruchomości znajdują się w rękach prywatnych rolników. Według Księgi Wieczystej S. wykaz 428 beneficjum proboszczowskie przy kościele parafialnym w S. wynosiło 32,30,08 ha, a ziemia kościelna wg Księgi Wieczystej S. wykaz 430 - 80,71,21 ha. Jednocześnie wyjaśniono, że po wykonaniu ustawy o przejęciu dóbr martwej ręki z dnia 20 marca 1950 r. prawie cała nieruchomość przejęta została na rzecz Skarbu Państwa.

Do wniosku załączono zaświadczenia Państwowego Biura Notarialnego w R. z dnia 7 czerwca 1990 r. dotyczące dawnej kw S. wykaz 429, dawnych kw S. wykaz 430 i 697, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S., karta 697, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S., karta 429, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S., karta 430, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S., karta 65, mapę na której zaznaczono działki (...) (?), (...) (...), (...), (...) (...), (...) (...), mapę na której zaznaczono działki (...).

Pismem z dnia 13 marca 1996 r. powódka wniosła o uzupełnienie wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. do Komisji Majątkowej o wszczęcie postępowania regulacyjnego, wyjaśniając, że wniosek z dnia 10 sierpnia 1990 r. dotyczy zwrotu 1,23,00 ha będącego aktualnie w posiadaniu Skarbu Państwa. Dalej powódka wyjaśniła, że przed wykonaniem ustawy z dnia 20 marca 1950 r. ogólny obszar gruntów będących w posiadaniu Katolickiej Parafii św. M. w S. wynosił 132,81,99 ha. W uzupełnieniu wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. powódka wniosła o przywrócenie gruntów zamiennych o areale 94 ha, wskazując przy tym, że obszar o powierzchni 5,72 ha jest w posiadaniu parafii, gdyż wszystkie grunty kościelne przejęte przez władze zostały sprzedane indywidualnym rolnikom.

W załączeniu do wniosku z dnia 13 marca 1996 r. powódka przedłożyła odpis protokołu w sprawie przejęcia na rzecz państwa nieruchomości ziemskiej Katolickiej Gminy kościelnej w S. pow. R. z dnia 24 kwietnia 1950 r. oraz z dnia 27 października 1950 r.

Zarządzeniem z dnia 26 czerwca 2000 r. Komisja Majątkowa zawiadomiła powodową Parafię o wszczęciu postępowania regulacyjnego w sprawie przywrócenia Parafii własności nieruchomości opisanych we wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego. Sprawie nadano sygnaturę W.KM. – I – (...).

Dowód: wniosek z dnia 10 sierpnia 1990 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, zaświadczenia Państwowego Biura Notarialnego w R. z dnia 07 czerwca 1990 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S. karta 697 /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S. karta 429 /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S., karta 430 /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S., karta 65 /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, mapy Ark. 1 i Ark. 2 170/2-13/6/64 /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, uzupełnienie do wniosku parafii z dnia 10 sierpnia 1990 r. z dnia 13 marca 1996 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół w sprawie przejęcia na rzecz Państwa nieruchomości ziemskiej Katolickiej Gminy K. S. z dnia 24 kwietnia 1950 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół w sprawie przejęcia na rzecz Państwa nieruchomości ziemskiej Katolickiej

Gminy K. S. z dnia 27 października 1950 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, zarządzenie Komisji Majątkowej z dnia 26 czerwca 2000 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/

Pismem z dnia 20 lipca 2000 r. Zarząd Miasta i Gminy J. poinformował Komisję Majątkową, że uznał za uzasadnione zgłoszone przez Parafię Katolicką w S. roszczenia o uregulowanie z Gminą J. własności nieruchomości. W dniu 26 lipca 2000 r. w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy w J. odbyło się spotkanie uczestników postępowania regulacyjnego, tj. proboszcza powódki, sekretarza Urzędu Miasta i Gminy w J., przedstawicielki (...) Urzędu Wojewódzkiego w P. – Wydział Spraw Obywatelskich oraz przedstawiciela Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa – Oddział Terenowy w P.. W trakcie tego spotkania wskazano, że Zarząd Miasta i Gminy J. na spotkaniu z proboszczem Parafii w dniu 12 lipca 2000 r. uzgodnił, że wyraża zgodę na przywrócenie na rzecz Parafii własności działki nr (...), a w zamian za pozostałe działki oznaczone jako 548, 549/3, 549/4 i 549/5 Zarząd Gminy zaproponował przekazanie Parafii nieruchomości zamiennej z mienia gminy.

Pismem z dnia 25 lutego 2003 r. Starostwo Powiatowe w R. wskazało, że nieruchomości położone w S. zapisane w księgach wieczystych S. tom 23B wykaz 65, 23K wykaz 429, 23K wykaz 430 i 23R wykaz 697 na rzecz Kościoła (...) p. w. Św. M. w S., Katolickiej Gminy K. w S., Beneficjum Proboszczowskiego przy K. Parafialnym w S. zostały przejęte na własność Skarbu Państwa zgodnie z przepisami ustawy o przejęciu dóbr martwej ręki, wyjaśniając przy tym, że większość nieruchomości przejętych przez Skarb Państwa należących do powódki w chwili obecnej stanowi własność rolników indywidualnych. Starostwo w piśmie tym wyjaśniło, że nieruchomości objęte wnioskiem Parafii stanowiące działki gruntu 549/4 i 549/5 są własnością osób fizycznych, natomiast działka nr (...) na podstawie decyzji Wojewody L. z dnia 04 grudnia 1995 r. stała się z mocy prawa własnością Miasta i Gminy J., przy czym na podstawie umowy z dnia 3 grudnia 1996 r. stanowi przedmiot użytkowania wieczystego Kółka Rolniczego w S.. Z kolei działki gruntu (...) objęte są postępowaniem komunalizacyjnym. Starostwo poinformowało też, że nie dysponuje innymi nieruchomościami.

W dniu 26 lutego 2003 r. pomiędzy Miastem i Gminą J. a powodową Parafią został podpisany projekt ugody, która zakładała nieodpłatne przeniesienie przez Miasto i Gminę J. na rzecz Parafii własności nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,86 ha – las. Z kolei proboszcz Parafii w projekcie ugody zrzekł się roszczeń odszkodowawczych wobec Miasta i Gminy J. w odniesieniu do nieruchomości stanowiących działki numer (...). W treści projektu ugody strony ustaliły, że wyczerpuje ona wszelkie roszczenia zgłoszone wobec Miasta i Gminy J. w toczącym się przez Komisję Majątkową postępowaniem regulacyjnym, jak też, że strony nie mają względem siebie żadnych roszczeń związanych z posiadaniem nieruchomości opisanych w § 1 i 2.

Dowód: pismo z dnia 20 lipca 2000 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół ze spotkania uczestników postępowania regulacyjnego w sprawie przywrócenie na rzecz Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. M. B. (1) w S. gmina J. własności upaństwowionych nieruchomości z dnia 26 lipca 2000 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, pismo ze Starostwa Powiatowego w R. z dnia 25 lutego 2003 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, projekt ugody z dnia 26 lutego 2003 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/.

W dniu 14 października 2003 r. Wojewoda (...) wydał decyzję (nr RR . L. – 11. (...) – VB – 5 / 03), w której stwierdził nabycie przez Gminę J. z mocy prawa, nieodpłatnie własności nieruchomości oznaczonej w ewidencji gruntów w jednostce ewidencyjnej J., obrębnie S., uregulowanej w księdze Wieczystej KW (...).

Dowód: decyzja Wojewody (...) nr RR . L. – 11 . (...) – VB – 5 / 03 z dnia 14 października 2003 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/.

W piśmie z dnia 1 lipca 2004 r. Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w P. zakwestionowała wniosek powodowej Parafii złożony w postępowaniu regulacyjnym z dnia 13 marca 1996 r. powołując się na przepis art. 62 § 3 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła (...) w RP z dnia 17 maja 1989 r., w którym wyznaczono kościelnym osobom prawnym dwuletni termin liczony od momentu wejścia w życie ustawy, na składanie wniosków roszczeniowych o zwrot przejętych przez Państwo nieruchomości uznając, że niezgłoszone w tym terminie roszczenia wygasają. ANR wyjaśniła, że wobec powyższego nie widzi możliwości prowadzenia postępowania regulacyjnego na rzecz wnioskodawcy, z jej udziałem, bowiem grunty przejęte od wnioskodawcy nie weszły do Zasobu (...), a na Agencji

nie ciąży ustawy obowiązek realizacji roszczeń wobec podmiotów, które utraciły swoją własność w sytuacji, gdy przejmowane nieruchomości nie znalazły się w zasobie (...). Powyższe stanowisko podzielił także Wojewoda (...).

Dowód: pismo z dnia 1 lipca 2004 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, pismo z dnia 12 stycznia 2005 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/.

Na posiedzeniu Zespołu (...) Komisji Majątkowej w dniu 6 lipca 2004 r. powodowa Parafia podtrzymała swój wniosek, z kolei pełnomocnik Gminy i Miasta J. oświadczył, że jest w posiadaniu dokumentacji działki nr (...). Uczestnicy postępowania wnieśli o zawarcie ugody obejmującej działkę nr (...). Powodowa Parafia oświadczyła, że § 2 projektu ugody z dnia 26 lutego 2003 r. odnosi się do zrzeczenia się roszczeń w stosunku do Miasta i Gminy w J., co z kolei nie oznacza zrzeczenia się roszczenia o nieruchomości zamienne o tym areale w stosunku do innych podmiotów. Komisja Majątkowa wyraziła zgodę na zawarcie ugody dotyczącej działki nr (...). W związku z powyższym, w dniu 6 lipca 2004 r. przed Komisją Majątkową zawarta została ugoda, na mocy której Miasto i Gmina J. przywróciło na rzecz powodowej Parafii własność nieruchomości oznaczonej jako działka ewidencyjna o nr (...) o powierzchni 0,86 ha położonej w obrębie (...) – S., mającej urządzoną księgę wieczystą nr (...) prowadzoną w Sądzie Rejonowym w Rawiczu. Strony ugody ustaliły, że wydanie tej nieruchomości nastąpi na rzecz Parafii w terminie 30 dni od daty doręczenia uczestnikom postępowania regulacyjnego odpisu niniejszej ugody opatrzonego klauzulą wykonalności. Działkę nr (...) o powierzchni 0,86,00 ha po odłączeniu z księgi wieczystej nr (...) przyłączono do księgi wieczystej Kw Nr (...) dokonując w tym zakresie wpisu w dniu 3 stycznia 2005 r.

Dowód: protokół z posiedzenia Zespołu (...) Komisji Majątkowej z dnia 6 lipca 2004 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, ugoda z dnia 06 lipca 2004 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, zawiadomienie z dnia 10 marca 2004 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, odpis zupełny Księgi wieczystej KW Nr (...) z dnia 13 kwietnia 2011 r. /k. 26/.

Na posiedzeniu Zespołu (...) w dniu 18 stycznia 2005 r. proboszcz powodowej Parafii ksiądz P. Z. podtrzymał wniosek z 1990 r. oraz z dnia 13 marca 1996 r. Z kolei pełnomocnik ANR podtrzymał swoje stanowisko przedstawione w piśmie z dnia 1 lipca 2004 r. wnosząc przy tym, o wydanie przez Komisję Majątkową postanowienia uwzględniającego rozszerzenie wniosku Parafii z 1996 r. ANR wskazała, że po wydaniu takiego orzeczenia nie wyklucza podjęcia negocjacji ugodowych z Parafią w celu wyznaczenia nieruchomości zamiennych. W toku postępowania Komisja Majątkowa podejmowała czynności zmierzające do wyznaczenia nieruchomości zamiennych dla Parafii przez ANR. W tym celu Komisja Majątkowa zobowiązywała Parafię do aktualizacji operatu szacunkowego gruntów historycznych i przekazania go Agencji Nieruchomości Rolnych, jak też zobowiązywała ANR i Parafię do prowadzenia negocjacji ugodowych. Pismem z dnia 18 maja 2006 r. powódka zwróciła się do Agencji Nieruchomości Rolnych z prośbą o podjęcie negocjacji ugodowych na bazie przesłanego poprawionego operatu szacunkowego.

Na posiedzeniu Zespołu (...) Komisji Majątkowej w dniu 13 czerwca 2006 r. proboszcz Parafii podtrzymał zgłoszone w postępowaniu roszczenia, wyjaśniając przy tym, że podjęte z ANR negocjacje okazały się bezowocne. Jednocześnie powodowa Parafia oświadczyła, że w przypadku dalszych niepowodzeń w negocjacjach z Agencją wnosi o przyznanie odszkodowania. Z kolei pełnomocnik Agencji Nieruchomości Rolnych wskazał, że przeszkodą dla negocjacji z powódką, jest brak jednoznacznego stanowiska Komisji Majątkowej w jakim zakresie uznaje roszczenie Parafii określone we wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. oraz późniejszych uzupełniających wnioskach. Z uwagi na powyższe Komisja Majątkowa w dniu 13 czerwca 2006 r. postanowiła uznać roszczenie Parafii wynikające z wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r., tj. o roszczenie o powierzchni 93,14 ha. Jednocześnie Komisja zobowiązała uczestników postępowania do prowadzenia negocjacji ugodowych na podstawie operatu szacunkowego z dnia 20 lutego 2006 r. Także na kolejnych posiedzeniach Zespołu (...) Komisja Majątkowa zobowiązywała ANR do wyznaczenia nieruchomości zamiennych i przeprowadzenia negocjacji ugodowych z powodową Parafią.

Na posiedzeniu w dniu 20 lutego 2007 r. proboszcz powodowej Parafii oświadczył, że podtrzymuje swój wniosek wyjaśniając, że ANR nie zaproponowała żadnych nieruchomości zamiennych. Pełnomocnik Agencji Nieruchomości Rolnych oświadczył, że brak jest możliwości zaproponowania powódce nieruchomości zamiennych bowiem większość

nieruchomości na terenie byłego województwa (...) jest obecnie w dyspozycji spółek strategicznych. Z uwagi na powyższe postanowieniem z dnia 20 lutego 2007 r. Komisja Majątkowa zobowiązała Prezesa ANR w W. do wezwania do uczestnictwa w postępowaniu regulacyjnym innej jednostki niż (...) Oddział ze szczególnym uwzględnieniem (...) oddziału Agencji z uwago na położenie Parafii.

Dowód: protokół posiedzenia z dnia 18 stycznia 2005 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, postanowienie Komisji z dnia 18 stycznia 2005 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół posiedzenia z dnia 24 stycznia 2006 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, pismo z dnia 18 maja 2006 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół posiedzenia z dnia 13 czerwca 2006 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół posiedzenia z dnia 29 sierpnia 2006 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, protokół posiedzenia z dnia 20 lutego 2007 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, pismo z dnia 01 sierpnia 2007 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/.

W odpowiedzi na pismo powodowej Parafii z dnia 24 lutego 2010 r. zawierające prośbę o załatwienie sprawy o przywrócenie jej własności nieruchomości, pismem z dnia 11 marca 2010 r. ANR wyjaśniła, że utracone grunty Parafii nie weszły do Zasobu (...) Oddziału w P. i w większości są we władaniu osób fizycznych, w niedużej części we władaniu Gminy J. oraz Wojewódzkiego Zarządu Inwestycji Rolniczych w L., w związku z czym zaspokojenie Parafii może nastąpić tylko przez przekazanie jej odpowiednich gruntów zamiennych. Jednocześnie Agencja Nieruchomości Rolnych poinformowała, że nie ma dzień dzisiejszy gruntów zamiennych, bowiem w Zasobie na terenie byłego województwa (...) nie posiada odpowiednich wolnych gruntów, które mogłyby zostać zaproponowane powodce. ANR wyjaśniła, że powyższe spowodowane jest toczącymi się postępowaniami, w których zgłoszone zostały roszczenia względem gruntów wchodzących w skład (...), co uniemożliwia ich rozdysponowanie. Jednocześnie Agencja oświadczyła, że nie uchyla się od zaspokojenia roszczeń Parafii i przystąpi do negocjacji ugodowych jak tylko będzie możliwe przedstawienie Parafii propozycji gruntów zamiennych.

Dowód: pismo powódki z dnia 24 lutego 2010 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/, pismo Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w P. z dnia 11 marca 2010 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/.

Pismem z dnia 18 lutego 2011 r. Komisja Majątkowa w sprawie W.KM-I- (...) zawiadomiła, że w sprawie z wniosku Parafii Katolickiej p. w. św. M. B. (1) w S. o przywrócenie własności nieruchomości nie rozpatrzyła wniosku.

Dowód: zawiadomienie z dnia 18 lutego 2011 r. /w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...)/.

Według stanu nowego grunty objęte księgą wieczystą S. tom 23, karta 430 będące własnością Skarbu Państwa, stanowią działki o numerach:

- (...). – Kw nr (...),
- 428cz. – Kw nr (...),
- 440cz. – Kw nr (...),
- 475cz. – Kw nr (...).

Decyzją z dnia 2 grudnia 1995 r. w sprawie (...).GK.726/V-B/2/95 Wojewoda L. stwierdził nabycie przez Gminę J. z mocy prawa, nieodpłatnie własności nieruchomości zapisanej w KW nr (...), zgodnie ze sporządzonym spisem, opisanym w karcie inwentaryzacyjnej nr 3 stanowiącej integralną część decyzji. W karcie inwentaryzacyjnej nr 3 wskazano działkę numer (...), o powierzchni 8000 m². Działka numer (...) została odłączona z KW nr (...) i urządzono dla niej nową KW nr (...). Następnie działka (...) została odłączona z KW nr (...) i urządzono dla niej KW nr (...).

Dla działki o numerze (...) prowadzona jest według stanu nowego Kw nr (...). Właścicielem tej działki jest Miasto i Gmina J.. Na mocy umowy z dnia 3 grudnia 1996 r. działka została oddana w użytkowanie wieczyste Kółka Rolniczego w S. na 99 lat tj. do roku 2095. Na rzecz K. przeniesiono równocześnie własność budynków znajdujących się na gruncie.

Dla działki o numerze (...) prowadzona jest według stanu nowego Kw nr (...). Na mocy umowy z dnia 3 grudnia 1996 r. działka została oddana w użytkowanie wieczyste Kółka Rolniczego w S. na 99 lat tj. do roku 2095. Na rzecz K. przeniesiono równocześnie własność budynków znajdujących się na gruncie. Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 3 października 2011 r. Kółko Rolnicze w S. przeniosło na rzecz małżonków Ł. B. i M. B. (2) wieczyste użytkowanie działki (...) i własność znajdujących się na działce budynków.

Dla działki o numerze (...) prowadzona jest według stanu nowego Kw nr (...). Decyzją z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie RR.L.-11. (...) - VB-9/05 Wojewoda L. stwierdził nabycie przez Gminę J. z mocy prawa, nieodpłatnie własności nieruchomości zapisanej w KW nr (...), zgodnie ze sporządzonym spisem, opisanym w karcie inwentaryzacyjnej nr 22 stanowiącej integralną część decyzji. W karcie inwentaryzacyjnej nr 22 wskazano m.in. działkę numer (...), o powierzchni 0,3191 ha. Działka numer (...) została odłączona z KW nr (...) i wpisana do KW nr (...).

Dla działki o numerze (...) prowadzona jest według stanu nowego Kw nr (...). Właścicielem tej działki są osoby prywatne – K. W. i A. W., którzy nabyli własność działki na podstawie umowy sprzedaży z dnia 7 marca 1990 r. zawartej ze Skarbem Państwa.

Dla działki o numerze (...) prowadzona jest według stanu nowego Kw nr (...). Właścicielem tej działki są osoby prywatne – L. S. i M. S., którzy nabyli własność działki na podstawie umowy sprzedaży z dnia 12 grudnia 1989 r. zawartej ze Skarbem Państwa.

Dowód: opinia biegłego sądowego z dziedziny szacowania nieruchomości, geodezji i kartografii J. M. z dnia 18 grudnia 2015 r. – wykaz zmian danych ewidencyjnych synchronizacyjny /k. 38 opinii/, opinia uzupełniająca biegłego sądowego z dnia 04 stycznia 2017 r. /k. 629/, decyzja Wojewody L. numer (...) z dnia 2 grudnia 1995 r. wraz z kartą inwentaryzacyjną numer 3 k. 2-3, zawiadomienie z dnia 24 kwietnia 1996 r. o urządzeniu KW nr (...) k. 4, decyzja Wojewody L. z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie (...) wraz z kartą inwentaryzacyjną numer 22 k. 97-98- w aktach KW nr (...), umowa o oddanie gruntu w użytkownię wieczyste i nieodpłatne przeniesienie własności budynków z dnia 3 grudnia 1996 r. i zawiadomienie z dnia 18 listopada 1997 r. w aktach KW nr (...) umowa sprzedaży z dnia 3 października 2011 r. w aktach KW nr (...), umowa sprzedaży z dnia 7 marca 1990 r. w aktach KW nr (...), umowa sprzedaży z dnia 12 grudnia 1989 r. w aktach KW nr (...)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dowodów z dokumentów.

Sąd uznał za wiarygodne zebrane w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne przypisując im znaczenie jakie wynika z art. 244 i 245 k.p.c. Autentyczność ani wiarygodność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła również wątpliwości Sądu zważywszy, że część z nich znajdowała się w oryginałach w aktach Komisji Majątkowej W.KM. – I – (...), a istnienie wszystkich wynikało pośrednio z treści innych dokumentów.

Opinie sporządzone przez biegłego sądowego geodetę J. M. była przydatne do rozstrzygnięcia sprawy albowiem stanowiły podstawę ustalenia aktualnego stanu geodezyjnego gruntów przejętych od powodowej Parafii, podstaw prawnych ich przejęcia oraz ich aktualnego stanu prawnego.

Opinie te zostały sporządzone przy zachowaniu wysokich standardów wiedzy specjalistycznej z zakresu geodezji, odpowiadały w pełni postawionej tezie dowodowej oraz były jasne. Dlatego też Sąd uznał je za w pełni wiarygodny i przydatny materiał dowodowy w sprawie. Podkreślenia wymaga, że opinii tych nie kwestionowała żadna ze stron.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powódki o przywrócenie własności, ewentualnie o przyznanie nieruchomości zamiennych, ewentualnie o zapłatę odszkodowania czyli tzw. roszczenie regulacyjne, w zakresie nieruchomości nieobjętych punktem 2 wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 10 sierpnia 1990 r. w sprawie W.KM-I- (...) co do zasady nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zważywszy zaś, że ta część żądania nadawała się do rozstrzygnięcia, Sąd wydał w tym zakresie wyrok częściowy – art. 317 § 1 k.p.c.

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu pozwanych – braku zdolności sądowej i procesowej powódki, wskazać należy, że kwestię legitymacji czynnej osób prawnych – parafii rzymsko katolickich wyjaśnił szczegółowo Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 lutego 2015 r. (IV CSK 312/14, LEX nr 1663415) i w niniejszej sprawie nie ma potrzeby – z uwagi na niżej wskazane przyczyny, z powodu których Sąd wydał wyrok częściowo oddalający powództwo – ich wyjaśniać poza ogólnym stwierdzeniem, że Sąd przyjął, że powódka taką legitymację czynną posiada. Jeśli chodzi zaś o legitymację procesową powódki to, jak zostało ustalone w sprawie, Metropolita (...) – Ordynariusz w oświadczeniu z dnia 21 lutego 2012 r. adresowanym m.in. do powodowej Parafii wyraził zezwolenie na wytoczenie procesu w niniejszej sprawie.

Przechodząc do istoty sprawy wskazać trzeba, że tzw. roszczenia regulacyjne ukonstytuowała ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2013.1169 j.t.), wymieniając ich przedmiot w art. 61.

W myśl art. 62 ust. 1 te same ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lutego 2011 r., postępowanie regulacyjne przeprowadzała Komisja Majątkowa, złożona z przedstawicieli wyznaczonych w równej liczbie przez Urząd do Spraw Wyznań i Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski. Zgodnie z ustępem 3 ww. artykułu, wnioski o wszczęcie postępowania regulacyjnego należało zgłaszać w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy, po upływie którego roszczenia wygasły. Omawiana ustawa weszła w życie 23 maja 1989 r., a więc terminem, do którego należało zgłaszać roszczenia był 23 maja 1991 r.

Ustawą z dnia 11 października 1991 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1991 r. Nr 107, poz. 459) ustalono ostateczny termin na składanie wniosków. Jak stanowił bowiem art. 2 powołanej ustawy zmieniającej, wnioski o wszczęcie postępowania regulacyjnego, o którym mowa w art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, mogą być zgłaszane w terminie do dnia 31 grudnia 1992 r. Zważywszy, że zmiana dotyczyła jedynie terminu składania wniosków, w mocy pozostał art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej w części, w której mowa o skutku niedochowania terminu, mianowicie wygaśnięciu roszczenia.

Na mocy ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2011 r., Nr 18, poz. 89) z dniem 1 marca 2011 r. zniesiono Komisję Majątkową oraz uchylono przepis art. 62 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Jednocześnie w art. 4 ust. 1 i 2 tej ustawy przewidziano możliwość wystąpienia na drogę sądową z żądaniem przywrócenia własności nieruchomości przejętych przez Skarb Państwa od kościelnych osób prawnych (ewentualnie przyznania odpowiedniej nieruchomości zamiennej lub odszkodowania).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 powołanej wyżej ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. uczestnicy postępowań regulacyjnych, w których zespół orzekający lub Komisja Majątkowa w jej pełnym składzie nie uzgodniły orzeczenia przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania o tym pisemnego zawiadomienia, o którym mowa w art. 64 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w

Rzeczypospolitej Polskiej, wystąpić o podjęcie zawieszzonego postępowania sądowego lub administracyjnego, a jeżeli nie było ono wszczęte - wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia. Stosownie do zapisów art. 4 ust. 2 ww. ustawy zmieniającej przepis art. 4 ust. 1 stosuje się odpowiednio do uczestników postępowań regulacyjnych w przypadku nierozpatrzenia wniosków o wszczęcie postępowania regulacyjnego, złożonych na podstawie art. 62 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 2 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o zmianie tejże ustawy. W tym jednak przypadku 6 -miesięczny termin wskazany w art. 4 ust. 1 liczy się od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., tj. od dnia 1 lutego 2011 r. (art. 4 ust. 2 w zw. z art. 5 tejże ustawy).

Jak zostało ustalone w niniejszej sprawie, wnioskiem z dnia 10 sierpnia 1990 r. Parafia R. – Katolicka p. w. Św. M. B. (1) w S. zwróciła się do Komisji Majątkowej o wszczęcie postępowania regulacyjnego na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej wnosząc o:

1) przywrócenie własności nieruchomości wchodzącej w skład (...) karta 430, działka (...) część o powierzchni 0,68 ha – las położenie S., obecnie we władaniu Rady Miasta i Gminy w J.;

2) przyznanie odszkodowania za nieruchomość wchodzącą w skład (...) karta 697, położenie S., działki:

- 548 o powierzchni 0,80 ha – zabudowana, we władaniu Spółdzielni Kółek Rolniczych w J.,
- 549/5 o powierzchni 0,10 ha – zabudowana, we władaniu Skarbu Państwa,
- 549/4 o powierzchni 0,01 ha – zabudowana, we władaniu Skarbu Państwa,
- 549/3 o powierzchni 0,32 ha - zabudowana, we władaniu Skarbu Państwa.

Zachowała tym samym – w powyższym zakresie - termin przewidziany w art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2013.1169.j.t.), zmieniony art. 2 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1991 r. Nr 107, poz. 459).

Zważywszy, że pismem z dnia 18 lutego 2011 r. Komisja Majątkowa zawiadomiła powódkę, że w postępowaniu regulacyjnym nie rozpatrzyła wniosku, a powódka pozew w niniejszej sprawie wniosła w dniu 6 lipca 2011 r., stwierdzić trzeba, że powodowa Parafia dochowała również – w powyższym zakresie – drugiego omawianego wyżej terminu (art. 4 ust. 2 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r.). Powódka dochowała zatem 6-miesięcznego terminu na wytoczenie powództwa od daty wejścia w życie ustawy zmieniającej.

Zasadne częściowo okazały się zarzuty strony pozwanej, że roszczenie powódki wygasło. Dotyczy to tej części żądania zgłoszonego w pozwie, która nie była objęta wnioskiem o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 10 sierpnia 1990 r. w sprawie W.KM-I- (...). Jak bowiem trafnie wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 7 stycznia 2015 r. (I ACa 962/14, LEX nr 16651118) „Wnioskodawca (zainteresowana kościelna osoba prawna) musiał zgłosić wniosek o wszczęcie postępowania regulacyjnego o przywrócenie własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części, na podstawie art. 61 ustawy regulacyjnej, do dnia 31 grudnia 1992 r. Roszczenia nie zgłoszone w tym terminie wygasły i nie można już ich było w późniejszym terminie skutecznie zgłosić ani w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową, ani w postępowaniu sądowym wszczętym na podstawie art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011 r. Nr 18, poz. 89).”

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 2015 r. (II CSK 648/14) stwierdzając, że „Zgodnie z art. 64 ust. 2 ustawy uczestnicy postępowania regulacyjnego mogli w terminie sześciu miesięcy od

otrzymania tego zawiadomienia wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia, który przy rozpoznawaniu sprawy stosował zasady określone w art. 63 ust. 1-3 ustawy. W przypadku braku wystąpienia do sądu w tym okresie roszczenie wygasło. Z charakteru tych unormowań wynikało, że jeżeli nie został zachowany termin zawarty w art. 62 ust. 3 ustawy, to już nie mogło zostać uwzględnione roszczenie, chociażby został zachowany termin zawarty w art. 64 ust. 2 ustawy.”

Taką wykładnię potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2016 r. III CSK 794/15 (LEX nr 2152387, Biul.SN 2016/12/13), w którym wyjaśnił, że „Ustanowienie wspomnianych dwóch terminów prekluzyjnych miało ten skutek, że na etap postępowania sądowego nie powinno trafić roszczenie regulacyjne, które zostało zgłoszone do Komisji Majątkowej po 31 grudnia 1992 r. ani takie, którego przedmiot nie był objęty wnioskiem zgłoszonym do Komisji, a więc na skutek rozszerzenia żądań dopiero przed sądem. W obu przypadkach roszczenia takie podlegałyby bowiem oddaleniu, jako sprekludowane.”

Na gruncie niniejszej sprawy zasadnicze znacznie miało zatem ustalenie zakresu przedmiotowego wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego wniesionego przez powódkę 10 sierpnia 1990 r.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 2015 r. (II CSK 648/14) wyraził pogląd, że „Z istoty swej regulacja w tej postaci może być odnoszona do powołanej we wniosku całej nieruchomości znacjonalizowanej, a nie do konkretnych działek, których domagano się zwrotu.”. Jest to pogląd ogólny i co do zasady Sąd Okręgowy w niniejszym składzie go podziela. Jak wynika jednak z treści uzasadnienia omawianego wyroku, zawsze musi być odnoszony do ustalonych okoliczności faktycznych rozpoznawanej sprawy. Pogląd ten został wyrażony w sprawie o podobnym, ale nie tożsamym stanie faktycznym. W sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy brak było ustaleń faktycznych czy i kiedy zostało zgłoszone przed Komisją Majątkową żądanie przyznania nieruchomości zamiennych oraz ewentualne odszkodowanie, a przedmiot postępowania, jak wynikało z treści ugody zawartej w postępowaniu regulacyjnym, musiał ulec zmianie.

Takie ustalenia były możliwe w niniejszej sprawie i dokonując ich, Sąd kierował się wskazaniem zawartymi w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 lutego 2016 r. (I ACa 878/15 i I ACa 879/15), że zakres przedmiotowy wniosku winien być wywiedziony z całokształtu dokumentów i przebiegu postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową.

Z treści wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. jednoznacznie wynika, że dotyczył on wyłącznie gruntów o powierzchni 1,91 ha (0,68 ha do przywrócenia własności i 1,23 ha do odszkodowania), znajdujących się we władaniu jednostek państwowych bądź samorządowych. Konkluzję taką można wysnuć i z treści samego wniosku, w którym wskazano, że na rzecz Skarbu Państwa przejęto od Parafii w trybie ustawy o przejęciu dóbr martwej ręki z dnia 20 marca 1950 r. grunty o powierzchni 113,01,29 ha i z treści pisma z dnia 13 marca 1996 r. zatytułowanego jako uzupełnienie do wniosku Parafii z dnia 10 sierpnia 1990 r. W tym ostatnim piśmie Parafia odwołuje się do wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. oświadczając, że dotyczył on zwrotu 1,23,00 ha będących w posiadaniu Skarbu Państwa. Ponadto jednoznacznie proboszcz Parafii wskazuje, że pismo stanowi uzupełnienie wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. Dopiero pismem z dnia 13 marca 1996 r. proboszcz wnosi o przywrócenie gruntów zamiennych o areale 94 ha. Taka wykładnia wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. koreluje także z przebiegiem dalszego postępowania regulacyjnego.

Do wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. dołączono poświadczony skrócony odpis z kw nr (...) (dawnej kw S. wykaz 429), z kw nr (...) (dawnej kw S. wykaz 430 i 697, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S. wykaz 697, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S. wykaz 429, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S. wykaz 430, wykaz nieruchomości wchodzących w skład kw S. wykaz 65 i dwie mapy ewidencyjne obejmujące grunty wsi S., które przed przejęciem miały należeć do powódki. Nie zmienia to jednak ogólnej oceny, że wnioskiem z dnia 10 sierpnia 1990 r. zgłoszono roszczenia wyłącznie w zakresie gruntów o powierzchni 1,91 ha, szczegółowo opisanych w pkt 1 i 2 petitum wniosku. Załączone dokumenty obrazowały istotnie stan prawny i geodezyjny przejętej w 1950 r. całości gruntów, ale petitum wniosku nie pozostawia wątpliwości, że dotyczył on gruntów pozostających we władaniu jednostek państwowych i samorządowych o łącznej powierzchni 1,91 ha. Załączenie wymienionych wyżej dokumentów było konieczne dla uzasadnienia wniosku. Z samych dat ich sporządzenia – poświadczony odpis z KW z dnia 7 czerwca 1990 r. wykazy nieruchomości z dnia 18 maja 1990 r., mapy z dnia 31 maja 1990 r. – wynika, że były one sporządzone

jeszcze przed złożeniem wniosku o wszczęcie tzw. postępowania regulacyjnego (10 sierpnia 1990 r.). Pomimo zatem, że były one znane stronie kościelnej, świadomie zdecydowała się ona na złożenie wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego w ograniczonym zakresie. Przy czym kryterium ograniczenia stanowił fakt rozdysponowania gruntów na rzecz rolników indywidualnych. Racjonalne przy tym, z punktu widzenia wnioskodawcy, było załączenie do wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego posiadanych dokumentów geodezyjnych, a nie tworzenie nowych, ograniczonych do działek wymienionych we wniosku, skoro były one już ujęte w szerszych wykazach i mapach.

Zamiar wszczęcia postępowania regulacyjnego wyłącznie w odniesieniu do gruntów będących we władaniu państwowych i samorządowych jednostek potwierdza dalszy przebieg postępowania przed Komisją Majątkową. Pismem z dnia 13 marca 1996 r. doszło do uzupełnienia wniosku poprzez zgłoszenie żądania przywrócenia gruntów zamiennych o areale 94 ha, rozdysponowanych indywidualnym rolnikom. Na pierwszym spotkaniu w dniu 26 lipca 2000 r. ustalono, że powodowa Parafia złożyła dwa wnioski: z dnia 10 sierpnia 1990 r. i z dnia 13 marca 1996 r., a Zarząd Gminy J. wyraża zgodę na przywrócenie na własność Parafii działki o numerze (...) wymienionej we wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r., a w zamian za pozostałe działki oznaczone jako nr 548, 549/3, 549/4 i 549/5 zaproponował przekazanie Parafii nieruchomości zamiennych. Natomiast przedstawiciel ANR na tym spotkaniu stwierdził, że negocjacje z Parafią w kwestii przyznania gruntów zamiennych zostaną podjęte niezwłocznie po uzyskaniu stanowiska Komisji Majątkowej w sprawie zasadności rozszerzenia przez Parafię roszczeń w postępowaniu regulacyjnym we wniosku z dnia 13 marca 1996 r.

Na rozprawie w dniu 4 marca 2003 r. Komisja Majątkowa zobowiązała wnioskodawcę do sporządzenia operatu szacunkowego nieruchomości będących historyczną własnością Parafii o powierzchni 94 ha ze 130 ha, przejętych na rzecz Skarbu Państwa z wyłączeniem działki nr (...) położonej w S. i tym samym dała wyraz, że dalsze postępowanie regulacyjne będzie dotyczyło również gruntów objętych wnioskiem z dnia 13 marca 1996 r. Pismem z dnia 1 lipca 2004 r. ANR ponownie zakwestionowała prowadzenie postępowania regulacyjnego co do gruntów, które nie były objęte wnioskiem Parafii z dnia 10 sierpnia 1990 r. powołując się na art. 62 § 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, a Wojewoda (...) pismem z dnia 12 stycznia 2005 r. stanowisko to podzielił. Mimo to Komisja Majątkowa nadal prowadziła postępowanie regulacyjne co do gruntów nie objętych wnioskiem z dnia 10 sierpnia 1990 r. – rozprawa z dnia 18 stycznia 2005 r. Na rozprawie w dniu 13 czerwca 2006 r. ANR odmawiając podjęcia negocjacji ugodowych z Parafią oświadczyła, że jedyną przeszkodą w tym zakresie jest brak jednoznacznego stanowiska Komisji Majątkowej w jakim zakresie uznaje roszczenie Parafii określone we wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. i w późniejszych wnioskach uzupełniających. Na tejże rozprawie Komisja wydała postanowienie o uznaniu roszczenia Parafii wynikającego ze złożonego w dniu 10 sierpnia 1990 r. wniosku tj. roszczenia o powierzchni 93,14,00 ha. Dopiero po tej dacie ANR zaczęła podejmować w toku postępowania regulacyjnego czynności zmierzające do zaspokojenia rozszerzonych roszczeń Parafii, do czego ostatecznie i tak nie doszło.

Odnieść się w tym miejscu należy do zapisów obowiązującego w tamtym czasie zarządzenia Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1990 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania regulacyjnego w przedmiocie przywrócenia osobom prawnym Kościoła (...) własności nieruchomości lub ich części (M.P.1990.5.39). I tak § 11 ust. 1 zarządzenia określał wymogi formalne wniosku wskazując, że wniosek o wszczęcie postępowania regulacyjnego składa się na piśmie i wniosek ten powinien zawierać: 1) wskazanie osoby, od której pochodzi, oraz jej adres, 2) żądanie, 3) faktyczne i prawne uzasadnienie żądania, 4) wskazanie dowodów oraz okoliczności przemawiających za uwzględnieniem wniosku, 5) wskazanie organu nadrzędnego, 6) podpis wnioskodawcy.

Powyższe prowadzi do wniosku, że wniosek z dnia 10 sierpnia 1990 r., spełniał te wymagania i w tym sensie był jednoznaczny i dopiero pismem z dnia 13 marca 1996 r. podniesiona została kwestia nieruchomości zamiennych za grunty trwale rozdysponowane na rzecz rolników indywidualnych.

Tymczasem, zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej to do zainteresowanych kościelnych osób prawnych należała tak decyzja o wszczęciu postępowania w przedmiocie przywrócenia im własności nieruchomości przejętych w toku wykonywania ustawy z dnia 20 marca

1950 r. o dobrach martwej ręki (Dz. U. z 1950 r. Nr 9, poz. 87), jak i decyzja co do przedmiotu żądania (wniosek mógł obejmować żądanie przywrócenia wszystkich przejętych nieruchomości lub ich części). Ustawa nie przewidywała działania Komisji w tym względzie niejako z urzędu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2007 r., I ACa 998/06, LEX nr 331017).

Zarówno treść wniosku, jak i przebieg postępowania regulacyjnego, zdaniem Sądu, wskazują, że intencją wnioskodawcy w sierpniu 1990 r. było zainicjowanie postępowania regulacyjnego co do ściśle określonych nieruchomości przejętych przez Państwo w 1950 r., a dopiero pismem powódki z dnia 13 marca 1996 r. doszło do rozszerzenia wniosku o grunty trwale rozdysponowane na rzecz rolników indywidualnych o powierzchni 94 ha i wskazania jakich konkretnie gruntów ten rozszerzony wniosek dotyczy poprzez odwołanie się do załączonych do wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. dokumentów. Wnioskodawca, dysponujący w sierpniu 1990 r. pełnią dokumentów prawnych i geodezyjnych, świadomie zatem ograniczył zakres wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego i dopiero od złożenia wniosku uzupełniającego z dnia 13 marca 1996 r. przedmiotem postępowania przed Komisją Majątkową zaczęły być grunty przejęte w 1950 r. i znajdujące się we władaniu osób trzecich. W dalszym toku postępowania dla wszystkich uczestników postępowania, a przede wszystkim dla samego wnioskodawcy, było jasne, że pismo Parafii z dnia 13 marca 1996 r. stanowi odrębny wniosek. Wynika to jednoznacznie z protokołu spotkania z dnia 26 lipca 2000 r. i protokołu posiedzenia Komisji Majątkowej z dnia 13 czerwca 2006 r. Ponadto wątpliwości co do zakresu prowadzonego postępowania regulacyjnego już w jego toku składała Agencja Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w P. pismem z dnia 1 lipca 2004 r. i Wojewoda (...) pismem z dnia 12 stycznia 2005 r.

Biorąc pod uwagę całokształt ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych, Sąd doszedł do wniosku, że pismo powódki z dnia 13 marca 1996 r. stanowiło de facto nieskuteczne na tym etapie rozszerzenie wniosku o grunty o powierzchni 94 ha przejęte od Parafii przez Państwo i trwale rozdysponowane na rzecz rolników indywidualnych. Nieskuteczne, albowiem wniesione po upływie terminu, o którym mowa była w art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2013.1169 j.t.), zmienionym art. 2 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1991 r. Nr 107, poz. 459), a więc po 31 grudnia 1992 r. Co za tym idzie roszczenie powódki w tym zakresie wygasło – art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prowadzeniem przez Komisję postępowania co do tych nieruchomości, treścią postanowienia Komisji z dnia 13 czerwca 2006 r. ani treścią zawiadomienia z dnia 18 lutego 2011 r. Sąd w żaden sposób nie jest związany.

Sąd wiąże bowiem jedynie ugody zawarte w postępowaniu regulacyjnym i orzeczenia wydane przez Komisję Majątkową, których przedmiotem jest przywrócenie własności, przyznanie nieruchomości zamiennych bądź odszkodowania i ostatecznie odmowa uwzględniania roszczeń kościelnej osoby prawnej.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w powołanym wyroku z dnia 13 lutego 2007 r. (I ACa 998/06) „Zawiadomienie, o którym mowa w art. 64 ust. 1 ustawy ma jedynie charakter informacyjny, że komisja nie uzgodniła orzeczenia i w związku z tym należy zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie o roszczeniu i jako takie w żadnym stopniu nie wiąże sądu co do sposobu tegoż rozstrzygnięcia. (...) Ustawodawca nie nadał zawiadomieniu mocy decyzji przesądzającej o roszczeniu co do zasady, wiążącej w postępowaniu sądowym.”.

Nie ma żadnych przekonujących podstaw prawnych do przyjmowania, że rozstrzygając o roszczeniu kościelnej osoby prawnej Sąd obowiązany jest pomijać skutek występujący z mocy prawa z art. 62 ust. 3 ustawy tylko dlatego, że Komisja wydała postanowienie o uznaniu roszczeń zgłoszonych odrębnym pismem wniesionym po 31 grudnia 1992 r., czy chociażby w swoim zawiadomieniu z art. 64 ust. 1 ustawy poinformowała o nieuzgodnieniu orzeczenia i o możliwości wystąpienia na drogę postępowania sądowego.

Przyjęcie przez Sąd, że złożenie jakiegokolwiek wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego, niezależnie od zawartego w nim żądania sformułowanego zgodnie z wymogami § 11 powołanego zarządzenia Ministra, przed 31 grudnia 1992 r., zawsze inicjuje postępowanie regulacyjne co do całej znacjonalizowanej w latach 50 – tych XX wieku nieruchomości, prowadziłyby do unicestwienia prawnomaterialnego skutku, który ustawodawca zastrzegł w

art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wówczas obowiązującej. W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy byłoby też sprzeczne z pierwotnie wyrażoną wolą proboszcza powodowej Parafii by postępowanie regulacyjne dotyczyło wyłącznie gruntów pozostających w dacie złożenia wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r. we władaniu państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych. Wolą zmienioną następnie i jednoznacznie wyrażoną w piśmie z dnia 13 marca 1996 r.

W ocenie Sądu roszczenie powódki w zakresie nieruchomości trwale rozdysponowanych na rzecz rolników indywidualnych, a więc wszystkich innych gruntów, poza gruntami opisanymi w pkt 1 i 2 wniosku z dnia 10 sierpnia 1990 r., przejętych od Parafii przez Państwo w 1950 r. w trybie ustawy o dobrach martwej ręki wygasło z uwagi na jego zgłoszenie po terminie.

Wytoczenie powództwa wobec zniesienia z dniem 1 marca 2011 r. Komisji Majątkowej i możliwości zgłoszenia roszczeń w postępowaniu sądowym w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2011 r., Nr 18, poz. 89), nie powoduje, zdaniem Sądu, możliwości wystąpienia z roszczeniami, które już wygasły na podstawie art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 7 maja 1989 r. W ślad za Sądem Apelacyjnym w Poznaniu (wyrok z dnia 7 stycznia 2015 r., I ACa 962/14, LEX nr 1665118) podzielić należy pogląd, że „Postępowanie sądowe prowadzone z mocy art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011 r. Nr 18, poz. 89) stanowiło swego rodzaju kontynuację postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową. Jest zatem oczywistym, że przedmiot postępowania sądowego nie mógł być skutecznie określony szerzej, aniżeli przedmiot postępowania regulacyjnego określony wnioskiem regulacyjnym złożonym przed Komisją Majątkową.”.

Wbrew stanowisku powódki stwierdzić należy, że art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2011 r., Nr 18, poz. 89) nie stanowi samodzielnej podstawy do zgłoszenia roszczenia regulacyjnego. Jak wyjaśnił Sąd Apelacyjny w Poznaniu w powołanym wyroku z dnia 7 stycznia 2015 r. „W myśl art. 4 ust. 1, uczestnicy postępowań regulacyjnych, w których zespół orzekający lub Komisja w pełnym składzie nie uzgodniły orzeczenia przed dniem 1 lutego 2011 r. mogli, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania o tym pisemnego zawiadomienia, o którym mowa w art. 64 ust. 1 ustawy regulacyjnej, wystąpić o podjęcie zawieszono postępowania sądowego lub administracyjnego, a jeżeli nie było ono wszczęte - wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia. Przy rozpoznawaniu sprawy sąd stosuje przepisy art. 63 ust. 1-3 ustawy regulacyjnej. W przypadku braku wystąpienia do sądu w tym okresie roszczenie wygasło. Nie ulega wątpliwości, że jest to rozwiązanie przeniesione wprost z art. 64 ustawy regulacyjnej. Skoro tak, to nie może budzić wątpliwości, że przedmiotem wygaśnięcia, na skutek bezczynności stron, były roszczenia objęte wnioskiem regulacyjnym, co do których zespół orzekający lub Komisja w pełnym składzie nie uzgodniła orzeczenia. Zgodnie z art. 4 ust. 2, w przypadku nierozpatrzenia wniosków o wszczęcie postępowania regulacyjnego, złożonych na podstawie art. 62 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy regulacyjnej oraz art. 2 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, do uczestników postępowań regulacyjnych stosuje się odpowiednio przepis ust. 1, z tym, że termin w nim wskazany liczy się od dnia 1 lutego 2011 r. Wynika z tego, że uczestnicy ci mogli, w terminie 6 miesięcy od dnia 1 lutego 2011 r., wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia. Przy rozpoznawaniu sprawy sąd stosuje przepisy art. 63 ust. 1-3 ustawy regulacyjnej. W przypadku braku wystąpienia do sądu w tym okresie, roszczenie wygasło. Nie ma wątpliwości, że przedmiotem wygaśnięcia, na skutek bezczynności stron, były roszczenia objęte wnioskiem regulacyjnym, nierozpatrzonym na dzień 1 lutego 2011 r. Powyższe prowadzi do wniosku, że wnioskodawca (zainteresowana kościelna osoba prawna) musiał zgłosić wniosek o wszczęcie postępowania regulacyjnego o przywrócenie własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części, na podstawie art. 61 ustawy regulacyjnej, do dnia 31 grudnia 1992 r. Roszczenia nie zgłoszone w tym terminie wygasły i nie można już ich było w późniejszym terminie skutecznie zgłosić ani w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową, ani w postępowaniu sądowym wszczętym na podstawie art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. (...) Zwrot "...mogą (...) wystąpić o zasądzenie roszczenia" zawarte w art. 4 ust. 1 cyt. ustawy odnosi się niewątpliwie do roszczenia skutecznie zgłoszonego w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową, a nie jakiegoś innego (nowego)

roszczenia. Jak trafnie wskazała powódka w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej jednoznacznie wskazano, że celem projektowanej regulacji jest jedynie likwidacja Komisji Majątkowej nie zaś postępowania regulacyjnego. Na skutek tej zmiany zmienił się podmiot, przed którym mogło być prowadzone dalsze postępowanie regulacyjne, ale nie mógł być skutecznie poszerzony dotychczasowy zakres przedmiotowy tegoż postępowania. (...)Brak jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że na skutek zniesienia Komisji Majątkowej wolą ustawodawcy było stworzenie możliwości dochodzenia na drodze sądowej roszczeń, które wygasły wobec ich niezgłoszenia przez kościelne osoby prawne do dnia 31 grudnia 1992 r. Oczywiście jest, że uchylenie art. 62, w tym ust. 3, ustawy regulacyjnej nie mogło przywrócić dopuszczalności dochodzenia roszczeń, które już nie istniały (bo wygasły). Roszczenia te musiałyby być ponownie ustanowione normą prawną, jednak żaden przepis ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej takiej treści nie zawiera.”.

Stanowisko takie wyraził również Sąd Najwyższy w powołanym już wyroku z dnia 20 października 2016 r. (II CSK 794/15) wskazując, że ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011 r. Nr 18, poz. 89) nie stworzyła podstawy do wystąpienia przez kościelną osobę prawną do sądu z roszczeniem regulacyjnym dotyczącym takich nieruchomości, które nie były objęte wnioskiem skierowanym wcześniej do Komisji Majątkowej.

Z tych wszystkich względów powództwo co do nieruchomości nieobjętych wnioskiem z dnia 10 sierpnia 1990 r. zgłoszonym w sprawie W.KM. – I – (...)podlegało oddaleniu skoro roszczenia powódki z uwagi na niedochowanie w tym zakresie terminu z art. 62 ust. 3 ustawy regulacyjnej wygasły.

Powództwo podlegało oddaleniu także co do nieruchomości opisanych w pkt 1 wniosku powódki z dnia 10 sierpnia 1990 r., którym to powódka wniosła przywrócenie własności nieruchomości wchodzącej w skład księgi wieczystej S. karta 430, działka (...) część, o powierzchni 0,68 ha – las, położenie S., będącej we władaniu Rady Miasta i Gminy w J..

Jak zostało ustalone w sprawie, powódce w toku postępowania regulacyjnego przed Komisją na mocy ugody z dnia 6 lipca 2004 r. przywrócono własność nieruchomości oznaczonej jako działka ewidencyjna o nr (...), o powierzchni 0,86 ha, położonej w obrębie S., jednostka ewidencyjna J., mającej urządzoną księgę wieczystą nr (...). Skoro pozew obejmuje m.in. nieruchomości przejęte z kw S. wykaz 430, to działka numer (...) była również przedmiotem żądania w postępowaniu sądowym. Skoro jej własność została powódce przywrócona żądanie pozwu w tym zakresie jest bezzasadne i podlega oddaleniu.

Wobec powyższych ustaleń i rozważań prawnych Sąd roszczenie powódki oddalił w zakresie roszczenia nieobjętego punktem 2 wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 10 sierpnia 1990 r. w sprawie W.KM – I – (...).

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz